

Original article

Association between Academic Motivation and Academic Burnout and Their Predictors among Public Health Students

Seyed Hamid Hosseini ¹, Rezvan Rajabzadeh ², Fateme Hosseini ³

1. Assistant Professor, Department of Health Education and Public health. Non-Communicable Diseases Research Center, Sabzevar University of Medical Sciences. Sabzevar, Iran
2. Assistant Professor of Epidemiology, Non-Communicable Diseases Research Center, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran
3. MSc in Epidemiology, Student Research Committee, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran

Article Info.

Received: 11- May- 2026

Accepted: 09- Jun- 2026

Abstract

Background and Aims: Academic burnout is a prominent challenge among students in medical sciences, with negative implications for mental health, academic performance, and future professional quality. Academic motivation has been identified as a key moderating factor that could mitigate burnout. This study aimed to explore the association between academic motivation and burnout among health sciences students.

Materials and Methods: This cross-sectional study was conducted in 2024 on 255 students enrolled in health-related disciplines at Bojnurd University of Medical Sciences. Data collection involved standardized questionnaires measuring academic burnout and motivation. Data analysis utilized SPSS version 23, employing descriptive statistics, Pearson correlation, and multiple regression analysis.

Results: The average score of academic motivation was 131.67, indicating a high level, while the mean burnout score was 41.85, reflecting a moderate level. Pearson's correlation demonstrated a significant inverse relationship between motivation and burnout ($p < 0.05$), suggesting that higher motivation correlates with lower burnout. Female students exhibited significantly higher motivation than male students ($p < 0.05$). Regression analysis revealed that field of study significantly predicted burnout, whereas semester was a significant predictor of motivation ($p < 0.05$).

Conclusion: Despite high motivation levels, students experienced moderate burnout, which was inversely related to motivation. These findings emphasize the importance of developing targeted educational and psychological interventions to enhance motivation, aiming to reduce burnout and promote mental well-being and academic success among students.

Keywords: Academic Burnout, Academic Motivation, Health Students.

*** Corresponding Author:** Fateme Hosseini. MSc in Epidemiology, Student Research Committee, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran. E-mail: fateme.hosseini4050@gmail.com
Rezvan Rajabzadeh. Assistant Professor of Epidemiology, Non-Communicable Diseases Research Center, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran. Email: rajabzade.61@gmail.com

How to Cite: Hosseini S.H, Rajabzadeh R, Hosseini F. Association between Academic Motivation and Academic Burnout and Their Predictors among Public Health Students. Journal of Student Research Committee Sabzevar University of Medical Sciences, 2026;31(1): 97-110.

ارتباط انگیزش تحصیلی با فرسودگی تحصیلی و عوامل پیش‌بینی‌کننده آن در دانشجویان بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۴۰۳

سیدحمید حسینی^{۱*}، رضوان رجب‌زاده^{۲*}، فاطمه حسینی^{۳*}

۱. استادیار، گروه آموزش بهداشت و بهداشت عمومی، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۲. استادیار اپیدمیولوژی، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۳. کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۱۹

چکیده

مقدمه و اهداف: فرسودگی تحصیلی از چالش‌های برجسته دانشجویان علوم پزشکی است که می‌تواند عواقب نامطلوبی بر سلامت روان، عملکرد تحصیلی و کیفیت خدمات آتی آنان داشته باشد. انگیزش تحصیلی به‌عنوان عامل تعدیل‌کننده کلیدی در این پدیده مطرح است. این مطالعه با هدف تعیین رابطه انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان رشته بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۴۰۳ پرداخت.

مواد و روش‌ها: مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر، با حضور ۲۵۵ دانشجو از رشته‌های بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بجنورد در سال تحصیلی ۱۴۰۳ با روش سرشماری، اجرا گردید. داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های استاندارد فرسودگی تحصیلی و انگیزش تحصیلی جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها در برنامه SPSS 23 با استفاده از آمار توصیفی، آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام شد.

نتایج: میانگین نمره انگیزش تحصیلی (۱۳۱/۶۷) از مجموع ۱۸۱ (نمره) در سطح بالا و میانگین فرسودگی تحصیلی (۴۱/۸۵) از مجموع ۷۵ (نمره) در سطح متوسط گزارش و آزمون همبستگی پیرسون، رابطه معکوس و معنی‌دار بین انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی مشاهده شد ($p < 0/05$). میانگین انگیزش تحصیلی دانشجویان دختر بالاتر از پسران بود ($p < 0/05$). بر اساس رگرسیون چندگانه رشته تحصیلی پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار فرسودگی و ترم تحصیلی پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار انگیزش تحصیلی است ($p < 0/05$).

نتیجه‌گیری: با وجود انگیزش تحصیلی بالا، فرسودگی تحصیلی در دانشجویان متوسط بود و رابطه معکوس با انگیزش داشت. طراحی مداخلات آموزشی و روان‌شناختی با تمرکز بر تقویت انگیزش تحصیلی، برای کاهش فرسودگی و ارتقای سلامت روان و عملکرد تحصیلی دانشجویان توصیه می‌شود.

کلیدواژگان: انگیزش تحصیلی، دانشجویان بهداشت، فرسودگی تحصیلی.

نویسنده مسئول: فاطمه حسینی، کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران.

پست الکترونیکی: fateme.hosseini4050@gmail.com

رضوان رجب‌زاده، استادیار اپیدمیولوژی، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران. پست الکترونیکی:

rajabzade.61@gmail.com

استناد به مقاله: سیدحمید حسینی، رضوان رجب‌زاده، فاطمه حسینی. ارتباط انگیزش تحصیلی با فرسودگی تحصیلی و عوامل پیش‌بینی‌کننده آن در دانشجویان بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۴۰۳، مجله کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، خرداد ۱۴۰۵، دوره ۳۱، شماره ۱، صفحات: ۹۷-۱۱۰.

مقدمه

تحصیل در رشته‌های علوم پزشکی با مشکلات و سختی‌هایی همراه است که ممکن است باعث آسیب به دانشجویان و فرسودگی آن‌ها شود که معمولاً به دنبال محدودیت زمانی و عدم دسترسی به منابع لازم جهت انجام دادن وظایف و تکالیف رخ می‌دهد (۱). فرسودگی حالتی از خستگی ذهنی و هیجانی است که حاصل سندرم استرس مزمن بوده و از فشار بالای نقش و محدودیت زمانی و فقدان منابع لازم برای انجام دادن وظایف و تکالیف محوله ناشی می‌گردد (۲). فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان به احساس خستگی به خاطر تقاضاها و الزامات تحصیلی (خستگی)، داشتن یک حس بدبینانه و بدون علاقه به تکالیف درسی (بی‌علاقگی) و احساس عدم شایستگی به‌عنوان یک دانشجو (کارآمدی پایین) اشاره دارد (۳). فرسودگی تحصیلی دارای سه بعد اصلی خستگی هیجانی که به‌صورت فشار روانی و خستگی مزمن ناشی از کار بیش‌ازاندازه در فعالیت‌های درسی تجربه می‌شود، بدبینی یا بدگمانی که در قالب رفتارها و اقداماتی بروز می‌یابد که با نارضایتی و عدم پذیرش عمومی همراه است و با نگرش منفی و فاصله گرفتن از کار و افراد مرتبط با آن‌ها تجربه می‌شود و کاهش خودکارآمدی و احساس شایستگی شخصی یعنی ادراک کاهش‌یافته فرد از توانایی خود در دستیابی به اهداف تحصیلی، است (۴، ۵). دلایل زیادی در ایجاد فرسودگی می‌تواند تأثیر داشته باشد. نگرانی دانشجویان در به دست آوردن شغل و آینده شغلی و رضایت از محیط آموزشی نیز از جمله عوامل مؤثر در فرسودگی تحصیلی می‌باشند. برنامه‌های دانشگاهی چالش‌برانگیز و رقابتی و بی‌عدالتی ادراک‌شده دانشجویان از سوی اساتید

باعث افزایش سطح استرس و زمینه‌ساز ایجاد فرسودگی تحصیلی می‌گردند (۶).

شیوع فرسودگی تحصیلی در سراسر جهان متفاوت است. این مشکل اغلب در نتیجه ناتوانی در سازگاری با برنامه درسی آموزشی ایجاد می‌شود. فرسودگی تحصیلی می‌تواند منجر به ترک تحصیل، غیبت از کلاس‌ها یا تغییرات خلقی شود. همچنین مطالعات متعددی نشان داده‌اند که شیوع پرخاشگری، افسردگی، سوءمصرف مواد و گرایش به خودکشی در میان دانشجویان دچار فرسودگی بیشتر از سایرین است (۷-۹). همچنین بر اساس مطالعه‌ای که بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم انجام شده است، میزان فرسودگی تحصیلی در دانشجویان بهداشت عمومی و پرستاری بیشتر از سایر رشته‌های علوم پزشکی گزارش شد (۱۰). فرسودگی تحصیلی بر کیفیت خدمات پزشکی نیز اثرگذار است. این پدیده علاوه بر آسیب زدن به رشد حرفه‌ای دانشجویان علوم پزشکی، ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای آن‌ها را تضعیف می‌کند و در نهایت باعث افزایش خطاهای پزشکی، کاهش کیفیت مراقبت از بیماران و کاهش رضایت بیماران می‌شود (۱۱).

یکی از مهم‌ترین عواملی که به نظر می‌رسد در تعدیل میزان فرسودگی تحصیلی مؤثر باشد، انگیزه تحصیلی است. انگیزه تحصیلی مجموعه‌ای از عوامل درونی و بیرونی است که در رسیدن به اهداف تحصیلی به دانشجو کمک می‌کند. درواقع انگیزه آن چیزی است که به یادگیرنده انرژی می‌دهد و فعالیت‌های او را هدایت می‌کند (۱۲).

انگیزه را می‌توان به انگیزش درونی، بیرونی و بی‌انگیزگی تقسیم کرد که از مسیرهای متفاوتی بر رفتار فراگیر تأثیر می‌گذارند (۱۳). در انگیزش درونی، خود تکلیف برای فرد لذت‌بخش است و نیازی به محرک‌های بیرونی ندارد و می‌تواند

عمومی، بهداشت حرفه‌ای و بهداشت محیط این دانشکده بود. معیارهای ورود شامل اشتغال به تحصیل در یکی از رشته‌های مذکور، گذراندن حداقل یک نیمسال تحصیلی کامل و تمایل به شرکت در پژوهش بود. همچنین افرادی که پرسشنامه را به‌طور صحیح تکمیل نکردند از مطالعه خارج شدند.

حجم نمونه با استفاده از داده‌های مطالعه Estivana Felaza و همکاران و ضریب همبستگی ($r=0.19$)، با احتمال خطای نوع اول 0.05 و توان آزمون 0.8 بر اساس فرمول تعیین حجم نمونه برای مطالعات همبستگی، ۲۱۶ نفر محاسبه شد (۱۵). با لحاظ ۱۵ تا ۲۰ درصد ریزش، حجم نمونه به ۲۵۵ نفر افزایش یافت. علی‌رغم اینکه روش نمونه‌گیری سرشماری بوده اما جهت تعیین حداقل نمونه با استفاده از فرمول زیر حجم نمونه تعیین شد.

$$n = \frac{(Z_{1-\frac{\alpha}{2}} + Z_{1-\beta})^2}{C(r)^2} + 3$$

$$C(r) = \frac{1}{2} \ln\left(\frac{1+r}{1-r}\right)$$

ابزار گردآوری داده‌ها شامل سه بخش بود. بخش اول، پرسشنامه مشخصات فردی با سؤالات مربوط به سن، جنس، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی، محل سکونت، معدل، ترم تحصیلی، وضعیت اشتغال و میزان تحصیلات والدین بود. بخش دوم، پرسشنامه فرسودگی تحصیلی برس و (۱۶) مشتمل بر ۱۵ سؤال و سه بعد اصلی بود: خستگی تحصیلی ۵ سؤال (سؤالات ۱، ۴، ۷، ۱۰، ۱۳) مانند مطالب درسی خسته‌کننده هستند، بی‌علاقگی تحصیلی ۴ سؤال (سؤالات ۲، ۵، ۱۱، ۱۴) مانند احساس می‌کنم نسبت به مطالب درسی علاقه‌ای ندارم و ناکارآمدی تحصیلی ۶ سؤال (سؤالات ۳، ۶، ۸، ۹، ۱۲، ۱۵) مانند احساس می‌کنم نمی‌توانم از عهده مشکلات درسی بر بیایم. مقیاس نمره‌دهی از نوع لیکرت پنج‌درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) بود.

به سمت کسب دانش، موفقیت و تجربه‌های خوشایند هدایت شود، درحالی‌که در انگیزش بیرونی، فرد تکلیف را واسطه‌ای برای دستیابی به هدف دیگری در نظر می‌گیرد و در بی انگیزشی نیز بین رفتار و نتایج آن رفتار ارتباطی برقرار نمی‌شود و فرد علت بروز آن رفتار را به نیروهایی خارج از کنترل خود نسبت می‌دهد و فرد هیچ‌گونه انگیزه‌ای یعنی نه خشنودی و ارزشمندی درونی و نه مشوق‌های بیرونی برای فعالیت‌های خود دریافت نمی‌کند و در نتیجه از انجام آن‌ها اجتناب می‌کند (۳، ۱۳).

نتیجه تحقیقات در زمینه فرسودگی تحصیلی نشان می‌دهد بین انگیزش و فرسودگی همبستگی منفی وجود دارد و به هر میزان که انگیزه فرد بالا باشد فرسودگی شغلی و تحصیلی او کمتر است (۱۲، ۱۴).

از آنجاکه بی‌انگیزگی در دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی، تهدیدی مهم و جدی برای نظام آموزش محسوب می‌شود، تمامی تدابیر و اقداماتی که به کاهش یا پیشگیری از آن منجر شوند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. از سوی دیگر، با توجه به پیامدهای ناشی از فرسودگی تحصیلی و این واقعیت که دانشجویان مبتلا به فرسودگی تحصیلی در دوران تحصیل، ممکن است پس از ورود به محیط کار و عرصه بالینی از انگیزش و عملکرد مطلوبی برخوردار نباشند و همچنین با در نظر گرفتن این نکته که تاکنون مطالعه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در زمینه فرسودگی تحصیلی و انگیزش تحصیلی انجام نشده است، مطالعه حاضر باهدف تعیین ارتباط فرسودگی تحصیلی و انگیزش تحصیلی در میان دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۴۰۳ انجام شد (۶).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات مقطعی (توصیفی-تحلیلی) است که در سال ۱۴۰۳ با هدف تعیین ارتباط فرسودگی تحصیلی و انگیزه تحصیلی در دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان رشته‌های بهداشت

پایین، ۱۱۳ - ۱۵۳ انگیزه متوسط، ۱۵۴ - ۱۹۶ به عنوان انگیزه بالا در نظر گرفته می شود (۲۰).

این مطالعه پس از اخذ مجوز از کمیته اخلاق پژوهش دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی با کد اخلاق IR.NKUMS.REC.1402.032 و انجام هماهنگی های لازم با مسئولان دانشکده بهداشت آغاز شد. رعایت اصول اخلاقی پژوهش مطابق با بیانیه هلسینکی جزو الزامات اساسی در تمام مراحل اجرا بود. پیش از ورود به مطالعه، اهداف، اهمیت و مراحل اجرای پژوهش برای دانشجویان به طور کامل شرح داده شد و شرکت در پژوهش کاملاً داوطلبانه و بدون هیچ گونه اجبار انجام گرفت. از کلیه شرکت کنندگان رضایت نامه آگاهانه کتبی اخذ شد. پرسشنامه ها فاقد نام یا مشخصات فردی بودند و تمامی اطلاعات به صورت محرمانه نگهداری و صرفاً برای اهداف علمی مورد استفاده قرار گرفت. ابزارها به صورت خودایفا (self-administered) در محیط های آموزشی و عمومی دانشکده توزیع شد و پژوهشگر حین تکمیل پرسشنامه ها حضور داشت تا در صورت وجود هرگونه ابهام، توضیحات لازم را ارائه دهد. به منظور اطمینان از وضوح و روایی محتوایی ابزار، یک پیش آزمون بر روی ۱۵ نفر از دانشجویان خارج از نمونه نهایی مطالعه اجرا گردید. داده های حاصل از پیش آزمون در تحلیل نهایی وارد نشدند. داده ها در نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ وارد و تحلیل شد. نرمال بودن داده ها با استفاده از نمودار و آزمون کلموگروف-اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت. برای توصیف متغیرهای کمی، از میانگین و انحراف معیار و متغیرهای کیفی از فراوانی و درصد استفاده شد. جهت تحلیل روابط بین متغیرها، در از همبستگی پیرسون بهره گرفته شد. جهت مقایسه میانگین دو گروه از آزمون t مستقل استفاده شد. به منظور مقایسه چند گروه با آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی استفاده گردید. برای بررسی ارتباط فرسودگی و انگیزه تمصیلی با تعدیل اثر متغیرهای مخدوش کننده، از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد و متغیرهایی که در آزمون های

سؤالات مربوط به ناکارآمدی تمصیلی به دلیل ماهیت مثبت به صورت معکوس نمره گذاری می شدند (۵ برای "کاملاً مخالف" تا ۱ برای "کاملاً موافق"). جمع نمرات، شاخص کل فرسودگی تمصیلی را ارائه می داد که دامنه آن از ۱۵ تا ۷۵ متغیر بود؛ نمرات نزدیک به ۱۵ بیانگر فرسودگی کمتر و مقادیر نزدیک به ۷۵ نشان دهنده فرسودگی بیشتر بود. اعتبار پرسشنامه در مطالعه نعامی و همکاران بررسی و برای خستگی تمصیلی ۰/۳۸، بی علاقه گی ۰/۴۲ و ناکارآمدی ۰/۴۵ محاسبه شد ($P < 0/001$). پایایی درونی با آلفای کرونباخ برای همین ابعاد به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ به دست آمد (۱۷). در مطالعه مرزوقی و همکاران نیز این پرسشنامه روایی و مورد تأیید قرار گرفته است (۱۸).

بخش سوم ابزارها، مقیاس انگیزه تمصیلی والراند (Academic Motivation Scale; Vallerand) بود (۱۹). سپس نعامی و همکاران آن را برای نمونه های ایرانی روایی سنجی و بومی سازی کردند (۱۷). این ابزار شامل ۲۸ سؤال است که انگیزه تمصیلی را در سه بعد اصلی انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی انگیزگی می سنجد و دارای هفت خرده مقیاس بوده که هر کدام چهار سؤال را شامل می شود: انگیزش درونی برای فهمیدن (سؤالات ۲، ۹، ۱۶، ۲۳)، انگیزش درونی برای کسب موفقیت (سؤالات ۶، ۱۳، ۲۰، ۲۷)، انگیزش درونی برای تجربه تحریک (سؤالات ۴، ۱۱، ۱۸، ۲۵)، انگیزش بیرونی شناسایی شده (سؤالات ۳، ۱۰، ۱۷، ۲۴)، انگیزش بیرونی درونی شده یا تزریقی (سؤالات ۷، ۱۴، ۲۱، ۲۸)، انگیزش بیرونی تنظیم شده (سؤالات ۱، ۸، ۱۵، ۲۲) و بی انگیزگی (سؤالات ۵، ۱۲، ۱۹، ۲۶) که پاسخ دهندگان آن ها را در یک طیف لیکرت ۷ درجه ای از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۷ (کاملاً موافق) ارزیابی می کنند. حداقل نمره برای هر آیت ۱ و حداکثر نمره ۷ است. دامنه تغییرات نمرات حاصل از ۲۸ تا ۱۹۶ متغیر است و نمرات بالاتر نشان دهنده انگیزه تمصیلی بالای فرد پاسخگو است و بنابراین کسب نمره ۲۸-۶۹ بی انگیزگی، ۷۰-۱۱۲ انگیزه

تک متغیره $p < 0/2$ داشتند وارد مدل شدند. سطح معنی داری در تمامی آزمون ها $0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته ها

در این مطالعه ۲۵۵ نفر از دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۴۰۳ مورد بررسی قرار گرفتند، شرکت کنندگان در گروه سنی ۱۸ تا ۴۴ سال قرار داشتند و میانگین سنی آن ها $3/61 \pm 22/64$ سال بود. میانگین معدل دانشجویان شرکت کننده $1/30 \pm 16/65$ بود. درصد بیشتری از افراد مورد بررسی دخترانی ۱۹/۶۵

(۷۷٪/۶)، مجرد (۷۳٪/۷)، غیر شاغل (۸۲٪/۷) و ساکن در خوابگاه های دانشجویی (۵۸٪) بودند. تعداد دانشجویان به تفکیک رشته تحصیلی عبارت است از کارشناسی بهداشت عمومی ۱۳۵ (۵۲٪/۹)، مهندسی بهداشت محیط ۸۲ (۳۲٪/۲) و مهندسی بهداشت حرفه ای ۳۸ (۱۴٪/۹) نفر بودند. از بین شرکت کنندگان ۱۰ نفر ترم اول، ۵۳ نفر ترم دوم، ۸ نفر ترم سوم، ۴۶ نفر ترم چهارم، ۱۵ نفر ترم پنجم، ۵۷ نفر ترم ششم، ۶ نفر ترم هفتم و ۶۰ نفر ترم هشتم بودند. میانگین نمره انگیزش تحصیلی در دانشجویان $1/01 \pm 131/67$ و میانگین نمره فرسودگی تحصیلی دانشجویان $11/40 \pm 41/85$ بود.

جدول ۱: میانگین نمره انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در بین دانشجویان به تفکیک خرده مقیاس ها

متغیر	تعداد آیت ها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
انگیزش تحصیلی	۲۸	۱۳۱/۶۷	۲۱/۰۱	۲۸	۱۸۱
انگیزش تحصیلی	انگیزش درونی	۱۲	۵۸/۵۸	۱۱/۸۵	۸۴
	انگیزش بیرونی	۱۲	۵۸/۹۴	۱۲/۵۱	۸۴
	بی انگیزگی	۴	۱۴/۱۳	۵/۷۸	۲۸
فرسودگی تحصیلی	۱۵	۴۱/۸۵	۱۱/۴۰	۱۵	۷۵
فرسودگی تحصیلی	خستگی	۵	۱۵/۶۶	۴/۷۵	۲۵
	بی علاقه	۴	۱۱/۶۲	۴/۰۵	۲۰
	ناکارآمدی	۶	۱۴/۵۶	۴/۴۳	۳۰

بر اساس آزمون همبستگی پیرسون بین نمره فرسودگی و سن یک همبستگی منفی و معناداری وجود داشت ($p = 0/009$) اما بین سن و انگیزش تحصیلی همبستگی معنی داری مشاهده نشد ($p = 0/087$). همچنین بین میانگین معدل و فرسودگی تحصیلی همبستگی منفی و معناداری مشاهده شد ($p < 0/001$) اما بین میانگین معدل

انگیزش تحصیلی همبستگی معناداری مشاهده نشد ($p = 0/283$). بین نمره انگیزش و فرسودگی یک همبستگی معنی دار و منفی مشاهده شده ($p < 0/001$) که نشان می دهد با پایین تر بودن نمره انگیزش تحصیلی، وضعیت فرسودگی تحصیلی فرد بدتر است.

جدول ۲. ضریب همبستگی پیرسون بین سن، معدل، فرسودگی تحصیلی و انگیزش تحصیلی

متغیرها	سن	میانگین معدل	فرسودگی تحصیلی	انگیزش تحصیلی
سن	۱	-	-	-
ضریب همبستگی (سطح معنی داری)				

میانگین معدل	ضریب همبستگی (سطح معنی داری)	-	۱	
فرسودگی تحصیلی	ضریب همبستگی (سطح معنی داری)	-۰/۱۶ (۰/۰۰۹)	-۰/۲۸ (<۰/۰۰۱)	۱
انگیزش تحصیلی	ضریب همبستگی (سطح معنی داری)	۰/۱۰ (۰/۰۸۷)	۰/۰۶ (۰/۲۸۳)	-۰/۴۹ (<۰/۰۰۱)

نتایج مقایسه میانگین نمره فرسودگی تحصیلی برحسب متغیرهای زمینه‌ای و جمعیت شناختی با استفاده از آزمون‌های تی مستقل و آنالیز واریانس نشان داد که میانگین نمره فرسودگی تحصیلی برحسب جنس، ترم تحصیلی، محل سکونت و تحصیلات پدر و مادر تفاوت معنی داری ندارد ($p > ۰/۰۵$). میزان فرسودگی تحصیلی در دانشجویان بهداشت حرفه‌ای بالاتر از سایر رشته‌ها بود ($p = ۰/۰۴۳$). همچنین فرسودگی تحصیلی در دانشجویان غیر شاغل بیشتر

از دانشجویان شاغل شد ($p = ۰/۰۴۷$). میزان فرسودگی در دانشجویان مجرد نسبت به متأهل نیز بیشتر بود ($p = ۰/۰۴۷$). همچنین نتایج مقایسه میانگین نمره انگیزش تحصیلی برحسب متغیرهای زمینه‌ای و جمعیت شناختی با استفاده از آزمون‌های تی مستقل و آنالیز واریانس نشان داد که جنسیت ($p = ۰/۰۴۵$)، ترم تحصیلی ($p = ۰/۰۱۶$)، تحصیلات مادر ($p < ۰/۰۰۱$) و پدر ($p = ۰/۰۱۲$) با نمره انگیزش ارتباط معنی دار آماری داشتند.

جدول ۳. مقایسه میانگین نمره فرسودگی تحصیلی و انگیزش تحصیلی برحسب متغیرهای زمینه‌ای

متغیر	فرسودگی تحصیلی		انگیزش تحصیلی	
	میانگین (انحراف معیار)	سطح معنی داری	میانگین (انحراف معیار)	سطح معنی داری
جنس	مرد	۴۰/۴۰ (±۱۰/۶۷)	۰/۲۷۶	۱۲۶/۷۵ (±۲۳/۵۹)
	زن	۴۲/۲۷ (±۱۱/۵۹)		۱۳۳/۰۸ (±۲۰/۰۴)
رشته تحصیلی	بهداشت عمومی	۴۰/۱۷ (±۱۰/۹۱)	۰/۰۴۳	۱۳۲/۹۷ (±۱۸/۵۵)
	بهداشت محیط	۴۳/۶۵ (±۱۱/۸۳)		۱۲۹/۹۳ (±۲۴/۹۴)
	بهداشت حرفه‌ای	۴۳/۹۴ (±۱۱/۵۳)		۱۳۰/۷۶ (±۲۰/۱۸)
ترم تحصیلی	اول	۴۱/۵۰ (±۱۰/۲۶)	۰/۵۰۴	۱۴۱/۸۰ (±۱۱/۵۵)
	دوم	۴۲/۲۲ (±۱۱/۸۳)		۱۳۴/۳۷ (±۱۸/۸۸)
	سوم	۴۲/۳۷ (±۹/۱۱)		۱۴۲/۵۰ (±۱۳/۰۴)
	چهارم	۴۳/۸۲ (±۱۱/۰۱)		۱۲۷/۰۶ (±۱۹/۵۷)
	پنجم	۳۵/۶۶ (±۱۵/۷۹)		۱۴۴/۶۰ (±۲۰/۸۴)
	ششم	۴۱/۱۵ (±۱۰/۲۸)		۱۳۱/۸۵ (±۱۷/۰۴)
	هفتم	۴۴/۱۶ (±۱۵/۶۸)		۱۲۳/۸۳ (±۱۳/۸۳)
	هشتم	۴۱/۹۸ (±۱۱/۱۱)		۱۲۷/۰۵ (±۲۷/۰۴)
وضعیت اشتغال	شاغل	۳۸/۷۵ (±۱۱/۲۳)	۰/۰۴۷	۱۳۰/۲۲ (±۲۶/۴۶)
	غیر شاغل	۴۲/۵۰ (±۱۱/۳۵)		۱۳۱/۹۷ (±۱۹/۷۴)

۰/۰۵۶	۱۳۵/۲۱(±۱۸/۰۴)	۰/۵۰۲	۴۰/۶۴(±۱۰/۳۶)	همراه خانواده	محل سکونت
	۱۳۰/۲۴(±۲۱/۴۷)		۴۲/۶۰(±۱۱/۹۸)	خوابگاه دانشجویی	
	۱۱۶/۰۰(±۴۰/۴۵)		۴۴/۴۲(±۱۳/۷۲)	منزل (مجردی)	
	۱۲۶/۷۵(±۸/۴۶)		۳۸/۷۵(±۹/۹۴)	منزل (همراه دوستان)	
۰/۱۲۰	۱۳۰/۶۴(±۲۲/۶۷)	۰/۰۴۷	۴۲/۶۲(±۱۱/۹۲)	مجرد	وضعیت تأهل
	۱۳۴/۵۳(±۱۵/۱۹)		۳۹/۷۰(±۹/۵۶)	متأهل	
<۰/۰۰۱	۱۳۳/۰۴(±۱۹/۳۶)	۰/۸۰۳	۳۹/۷۱(±۹/۹۳)	بی سواد	تحصیلات مادر
	۱۳۱/۸۷(±۱۵/۷۱)		۳۹/۷۰(±۱۰/۲۱)	ابتدایی	
	۱۳۴/۱۷(±۲۰/۸۷)		۴۱/۹۷(±۱۲/۲۸)	راهنمایی	
	۱۳۳/۱۲(±۱۹/۶۶)		۴۳/۰۱(±۱۱/۳۸)	دیپلم	
	۱۳۰/۰(±۱۳/۴۳)		۴۲/۱۵(±۱۳/۹۲)	فوق دیپلم	
	۱۳۰/۵۷(±۱۸/۴۵)		۴۲/۶۳(±۱۲/۳۸)	لیسانس	
	۱۲۶/۲۰(±۲۵/۸۸)		۴۴/۴۰(±۱۰/۹۴)	فوق لیسانس	
	۳۴/۰(±۸/۴۸)		۳۹/۵۰(±۰/۷۰)	دکتری	
۰/۰۱۲	۱۳۲/۸۳(±۲۳/۰۴)	۰/۰۸۶	۳۸/۱۶(±۱۰/۹۲)	بی سواد	تحصیلات پدر
	۱۳۲/۳۵(±۱۷/۴۵)		۴۱/۴۵(±۱۰/۷۵)	ابتدایی	
	۱۳۴/۸۹(±۱۷/۹۸)		۴۰/۱۰(±۱۰/۵۱)	راهنمایی	
	۱۲۸/۰۷(±۱۹/۱۷)		۴۴/۴۹(±۱۱/۵۹)	دیپلم	
	۱۳۳/۵۵(±۲۱/۲۶)		۴۲/۳۴(±۱۱/۸۴)	فوق دیپلم	
	۱۳۲/۶۴(±۱۸/۶۳)		۴۲/۸۸(±۱۱/۵۳)	لیسانس	
	۱۴۴/۴۰(±۲۳/۵۰)		۳۳/۲۰(±۱۳/۸۶)	فوق لیسانس	
	۱۰۳/۸۳(±۵۴/۴۸)		۴۰/۱۶(±۷/۲۵)	دکتری	

تحصیلات مادر در پیش بینی نمره کلی انگیزش نیز از رگرسیون چندگانه استفاده شد.

بررسی ضرایب رگرسیونی نشان داد که از میان متغیرهای وارد شده در مدل، ترم تحصیلی دارای اثر منفی و معنادار بر نمره کلی انگیزش است ($p=0/021$, $\beta=-0/14$)؛ بدین معنا که با افزایش ترم تحصیلی، میزان انگیزش به طور معناداری کاهش می یابد. در مقابل، جنسیت ($p=0/091$)، محل سکونت ($p=0/127$)، وضعیت تأهل ($p=0/770$)، تحصیلات پدر ($p=0/238$) و مادر ($p=0/056$) تأثیر معناداری بر نمره کلی انگیزش نشان ندادند.

به منظور بررسی نقش متغیرهای رشته تحصیلی، وضعیت اشتغال، وضعیت تأهل و تحصیلات پدر در پیش بینی نمره کلی فرسودگی، از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. بررسی ضرایب رگرسیونی نشان داد که تنها متغیر رشته تحصیلی دارای اثر معنادار بر نمره کلی فرسودگی است ($p=0/039$, $\beta=0/13$)؛ به این معنا که با تغییر در رشته تحصیلی، میزان فرسودگی نیز به طور معناداری تغییر می کند. در مقابل، وضعیت اشتغال ($p=0/067$)، وضعیت تأهل ($p=0/277$) و تحصیلات پدر ($p=0/424$) تأثیر معناداری بر نمره کلی فرسودگی نشان ندادند.

همچنین به منظور بررسی نقش متغیرهای جنسیت، محل سکونت، ترم تحصیلی، میزان تحصیلات پدر و میزان

جدول ۴. نتایج رگرسیون چندگانه نمره کلی فرسودگی تحصیلی و انگیزش تحصیلی

متغیرها	ضریب β	سطح معنی داری	حدود اطمینان ۹۵%
رشته تحصیلی	۰/۱۳	۰/۰۳۹	۰/۱۱_۴/۰۴
وضعیت اشتغال	۰/۱۲	۰/۰۶۷	-۰/۲۵_۷/۳۳
وضعیت تأهل	-۰/۰۷	۰/۲۷۷	-۵/۳_۱/۵۲
تحصیلات پدر	-۰/۰۵	۰/۴۲۴	-۱/۲۵_۰/۵۳
جنس	۰/۱۱	۰/۰۹۱	-۰/۸۷_۱۱/۵۸
محل سکونت	-۰/۱۰	۰/۱۲۷	-۸/۱_۱/۰۲
ترم تحصیلی	-۰/۱۴	۰/۰۲	-۲/۴۳_۰/۲۰
وضعیت تأهل	۰/۰۲	۰/۷۷۰	-۵/۴۰_۷/۲۸
تحصیلات پدر	۰/۱۱	۰/۲۳۸	-۰/۸۹_۳/۵۴
تحصیلات مادر	-۰/۱۷	۰/۰۵۶	-۴/۷۶۸_۰/۰۶

فرسودگی تحصیلی

انگیزش تحصیلی

بحث

مطالعه حاضر با هدف تعیین ارتباط انگیزش و فرسودگی تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در بین دانشجویان بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۴۰۳ انجام شد. میانگین انگیزش تحصیلی در دانشجویان موردبررسی ۱۳۱/۶۷ از مجموع ۱۸۱ نمره بود که نشان می‌دهد انگیزش تحصیلی دانشجویان در سطح بالایی است. میانگین فرسودگی دانشجویان ۴۱/۸۵ به دست آمد که نشان می‌دهد فرسودگی دانشجویان در حد متوسط است. همسو با نتایج مطالعه حاضر زرع گر و همکاران نشان دادند که سطح فرسودگی دانشجویان در حد متوسط است (۱۴). حسین‌آبادی و همکاران و شریفی فرد و همکاران نیز نمره انگیزش تحصیلی دانشجویان پرستاری و اتاق عمل و هوشبری را بالاتر از حد متوسط گزارش کردند که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۳، ۲۱). درحالی‌که در مطالعه یو و همکاران و رضایی و همکاران که به ترتیب بر روی دانشجویان زبان و

دانشجویان علوم پزشکی انجام گرفته بود سطح فرسودگی تحصیلی بالا گزارش گردید (۵، ۶). تفاوت ابزار و رشته دانشگاهی و سایر مشخصات جمعیت شناختی دانشجویان می‌تواند از جمله عوامل تأثیرگذار بر اختلاف سطح فرسودگی تحصیلی و علت تفاوت نتایج باشد.

در مطالعه حاضر بین معدل دانشجویان و فرسودگی تحصیلی ارتباط معنادار آماری وجود داشت که نشان‌دهنده این مطلب است که دانشجویان با معدل بالا از لحاظ فرسودگی تحصیلی در سطح پایین‌تری قرار دارند. این یافته با نتایج مطالعه شریفی فرد و میکائیلی و همکاران همخوانی داشت (۱۳، ۲۲). در توضیح این یافته‌ها می‌توان بیان کرد که دانشجویانی که سطوح بالاتری از فرسودگی تحصیلی را تجربه می‌کنند، معمولاً انگیزه و علاقه کمتری نسبت به فرایند یادگیری دارند و مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های آموزشی کاهش می‌یابد. این کاهش درگیری تحصیلی می‌تواند در نهایت به افت عملکرد آموزشی منجر شود. بااین حال لازم است توجه داشت که رابطه میان فرسودگی تحصیلی و عملکرد آموزشی

ماهیتی دوطرفه دارد؛ به این معنا که فرسودگی می‌تواند زمینه‌ساز افت عملکرد تحصیلی شود و از سوی دیگر، بهبود عملکرد و ارتقای معدل تحصیلی نیز می‌تواند نقش مؤثری در کاهش سطح فرسودگی ایفا کند.

در بررسی ارتباط فرسودگی تحصیلی با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، نتایج مطالعه حاضر نشان داد که در تحلیل رگرسیون چندگانه، متغیرهایی نظیر جنسیت، تحصیلات والدین و محل سکونت، پیش‌بینی‌کننده معناداری برای فرسودگی تحصیلی نبودند. این یافته با نتایج مطالعه شارعی‌نیا و همکاران همسو است که آنان نیز عدم وجود ارتباط معنادار بین فرسودگی تحصیلی و متغیرهایی مانند جنسیت، وضعیت اقتصادی، تحصیلات والدین و محل سکونت را گزارش کردند (۲۳). هرچند در برخی مطالعات از جمله پژوهش اقاچاری و همکاران، تفاوت معناداری بین فرسودگی تحصیلی دانشجویان مجرد و متأهل گزارش شده است، اما نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که این تفاوت‌ها پس از کنترل سایر متغیرهای مؤثر، لزوماً به صورت مستقل باقی نمی‌مانند (۲۴). این تفاوت در یافته‌ها می‌تواند ناشی از تفاوت در ویژگی‌های نمونه، زمینه‌های فرهنگی و آموزشی و همچنین نوع تحلیل‌های آماری مورد استفاده باشد.

در تفسیر عدم وجود ارتباط معنادار بین فرسودگی تحصیلی و جنسیت در مطالعه حاضر می‌توان به نقش عوامل موقعیتی مؤثر بر فرسودگی اشاره کرد. بر اساس دیدگاه برخی پژوهشگران، متغیرهایی نظیر فضای آموزشی دانشگاه، فشارهای تحصیلی، محدودیت زمانی برای انجام تکالیف و سطح بالای انتظارات آموزشی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند به شکل‌گیری فرسودگی تحصیلی منجر شوند. از آنجاکه این شرایط و فشارها معمولاً برای تمامی دانشجویان،

صرف‌نظر از جنسیت، در محیط دانشگاه مشابه است، تجربه این عوامل نیز به‌طور نسبتاً یکسان در میان دانشجویان رخ می‌دهد (۲۵). در نتیجه، می‌توان انتظار داشت که تأثیر این عوامل بر افزایش یا کاهش فرسودگی تحصیلی، تفاوت چشمگیری بر اساس جنسیت ایجاد نکند.

بر اساس نتایج مطالعه حاضر، میانگین نمره انگیزش تحصیلی در دانشجویان دختر به‌طور معناداری بالاتر از دانشجویان پسر بود. این یافته با نتایج پژوهش محمدی و همکاران و همچنین جوادی همسو است (۲۶، ۳). این تفاوت می‌تواند ناشی از آن باشد که دانشجویان دختر معمولاً در انجام تکالیف درسی از پشتکار بیشتری برخوردارند و نسبت به پیشرفت تحصیلی خود حساسیت و تعهد بالاتری نشان می‌دهند. با این حال، لازم است توجه داشت که انگیزش تحصیلی پدیده‌ای چندبعدی است و تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل از جمله ویژگی‌های شخصیتی، شرایط خانوادگی، محیط دانشگاهی و عوامل اجتماعی قرار دارد که در تبیین این تفاوت‌ها باید مورد توجه قرار گیرند.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی رابطه‌ای منفی و معنادار وجود دارد؛ به این معنا که با افزایش سطح انگیزش تحصیلی، میزان فرسودگی تحصیلی کاهش می‌یابد. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو است؛ به گونه‌ای که زرع‌گر و همکاران و همچنین رضایی و همکاران و محمدی و همکاران نیز وجود همبستگی منفی و معنادار بین نمره کلی انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان را گزارش کرده‌اند (۱۴، ۶، ۳). افزون بر این، شریفی فرد و همکاران در مطالعه‌ای که در دانشگاه علوم پزشکی قم انجام شد، نشان دادند که بین انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی ارتباطی منفی و

معنادار وجود دارد و در این میان، مؤلفه‌های انگیزش درونی و بی‌انگیزگی نقش برجسته‌تری در تبیین فرسودگی تحصیلی ایفا می‌کنند؛ به‌طوری‌که دانشجویان دارای انگیزش بالاتر، فرسودگی تحصیلی کمتری را تجربه می‌کنند (۲۷). شواهد موجود، همسو با نتایج مطالعه حاضر، حاکی از آن است که افزایش انگیزش تحصیلی می‌تواند نقش مهمی در کاهش فرسودگی تحصیلی ایفا کند. با این حال، باید توجه داشت که رابطه بین انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی می‌تواند تحت تأثیر عوامل واسطه‌ای متعددی قرار گیرد؛ از جمله عواملی نظیر سازگاری، خودشکوفایی، عزت‌نفس و امید که در مطالعات پیشین به‌عنوان متغیرهای مؤثر بر سلامت روان و عملکرد تحصیلی دانشجویان مطرح شده‌اند (۲۸). اگرچه بررسی این عوامل به‌طور مستقیم در چارچوب مطالعه حاضر انجام نشده است، اما در نظر گرفتن آن‌ها می‌تواند به تبیین عمیق‌تر رابطه بین انگیزش و فرسودگی تحصیلی کمک کند و مسیر مناسبی برای پژوهش‌های آینده فراهم آورد.

در تفسیر این نتیجه می‌توان گفت دانشجویانی که از سطح بالاتری از انگیزش تحصیلی برخوردارند، معمولاً با درگیری شناختی و هیجانی بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت می‌کنند و از توان سازگاری بالاتری در مواجهه با مطالب درسی و فشارهای تحصیلی برخوردارند. این ویژگی‌ها موجب می‌شود چنین دانشجویانی در برابر چالش‌های آموزشی تاب‌آوری بیشتری نشان دهند و در نتیجه، میزان استرس و فرسودگی تحصیلی کمتری را تجربه کنند. از سوی دیگر، انگیزش بالای تحصیلی سبب می‌شود فرآیند یادگیری برای دانشجویان معنادار، هدفمند و پایدار باشد. این دانشجویان معمولاً مسئولیت‌پذیری بیشتری نسبت به یادگیری خوددارند و با بهره‌گیری از راهبردهای خودتنظیمی

و مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی، کمتر دچار احساس خستگی، بی‌انگیزگی و ناکارآمدی تحصیلی می‌شوند. در مجموع، می‌توان گفت انگیزش تحصیلی از طریق تقویت منابع درونی دانشجویان، نقش مهمی در کاهش فرسودگی تحصیلی ایفا می‌کند؛ بنابراین توصیه می‌شود جهت کاهش فرسودگی تحصیلی در دانشجویان جوان که جزء سرمایه‌های اجتماعی با ارزش محسوب می‌شوند، قدرت یادگیری و پیشرفت تحصیلی آنان تعیین‌کننده آینده کشور است، اقدامات لازم در راستای بهبود و ارتقا انگیزه‌های تحصیلی از جمله ایجاد امید و انجام مداخله‌های روانشناسی انجام گردد. این مطالعه نیز همانند سایر پژوهش‌ها دارای نقاط قوت و محدودیت‌هایی است. از جمله نقاط قوت آن می‌توان به این نکته اشاره کرد که این پژوهش نخستین مطالعه‌ای است که در دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی به بررسی ارتباط بین انگیزه تحصیلی و فرسودگی تحصیلی پرداخته است. یافته‌های این تحقیق می‌تواند زمینه‌ساز طراحی و اجرای مداخلاتی مؤثر در جهت ارتقای انگیزش تحصیلی و کاهش فرسودگی تحصیلی در میان دانشجویان باشد. با این حال، این مطالعه دارای محدودیت‌هایی نیز است؛ از جمله اینکه پژوهش حاضر تنها بر روی دانشجویان یک دانشکده انجام شده است که این امر می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج را با محدودیت مواجه سازد. علاوه بر این، داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های خوداظهاری جمع‌آوری شده‌اند، بنابراین احتمال عدم تطابق برخی پاسخ‌ها با واقعیت وجود دارد. از این رو، در تعمیم نتایج به سایر جمعیت‌ها باید با احتیاط عمل شود. در نهایت، پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده با حجم نمونه بزرگ‌تر و با استفاده از نمونه‌های نماینده از دانشگاه‌ها و رشته‌های تحصیلی مختلف انجام گیرد.

نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که دانشجویان رشته‌های بهداشت در دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی از سطح بالایی از انگیزش تحصیلی برخوردار بودند، با این حال میزان فرسودگی تحصیلی در آنان در حد متوسط گزارش شد. بر اساس یافته‌ها، فرسودگی تحصیلی در دانشجویان رشته مهندسی بهداشت حرفه‌ای در مقایسه با سایر رشته‌ها بیشتر بود. همچنین، دانشجویان غیرشاغل و مجرد میانگین نمره فرسودگی تحصیلی بالاتری را نشان دادند. از سوی دیگر، دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر از انگیزش تحصیلی بیشتری برخوردار بودند و نتایج حاکی از آن بود که دانشجویان در ترم‌های فرد، انگیزه تحصیلی بالاتری نسبت به ترم‌های زوج دارند. علاوه بر این، بین نمره انگیزش تحصیلی و فرسودگی تحصیلی، همبستگی منفی و معناداری مشاهده شد؛ به طوری که با افزایش انگیزش تحصیلی، میزان فرسودگی تحصیلی کاهش می‌یافت. در نهایت، با توجه به یافته‌ها، انجام مداخلات آموزشی و روان‌شناختی با هدف ارتقای انگیزش تحصیلی دانشجویان و به تبع آن کاهش فرسودگی تحصیلی آنان توصیه می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

مطالعه حاضر نتیجه اجرای طرح پژوهشی با کد اخلاق IR.NKUMS.REC.1402.032 اخذ شده از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی است و شرکت در مطالعه کاملاً اختیاری بوده، پرسشنامه‌ها بدون ذکر نام و نام خانوادگی تکمیل شده و اطلاعات ثبت شده در پرسشنامه به صورت محرمانه نزد محققان حفظ شده است.

حمایت مالی

این پژوهش در قالب طرح تحقیقاتی مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی و با حمایت معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی انجام شده است.

تعارض منافع

در پژوهش حاضر بین محققان با منافع شخصی و یا سازمان خاصی تعارض منافع وجود ندارد.

قدردانی

بدین وسیله از دانشجویان و مسئولین محترم دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی که با همکاری و حمایت خود در اجرای این پژوهش نقش مؤثری داشتند، صمیمانه قدردانی و تشکر می‌گردد.

References

- [1]. Chekeni AM, Karimi R, Hosseinzadeh F, Mazloumi E, Nikpeyma N, Iraj A. Investigating the role of health-promoting lifestyle in nursing students' academic burnout. Iranian Journal of Nursing Research. 2025;20(1):68-79. <http://dx.doi.org/10.22034/IJNR.20.168>.
- [2]. Khanipoor F, Fereidouni Z, Far SN, Bazrafkan L, Nabizadeh M. Understanding Burnout among Surgical residents: a mixed method study. Scientific Reports. 2025;15(1):3683. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-87093-6>.
- [3]. Mohammadi SD, Moslemi Z, Ghomi M. The relationship between, academic motivation with academic burnout and academic achievement in students. Development Strategies in Medical Education. 2021;8(2):10-20. <http://dx.doi.org/10.52547/dsme.8.2.10>.

- [4]. Usán P, Salavera C, Quílez-Robres A, Lozano-Blasco R. Behaviour patterns between academic motivation, burnout and academic performance in primary school students. *International journal of environmental research and public health*. 2022;19(19):12663. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912663>.
- [5]. Yu X, Wang Y, Liu F. Language learning motivation and burnout among English as a foreign language undergraduates: The moderating role of maladaptive emotion regulation strategies. *Frontiers in Psychology*. 2022;13:808118. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.808118>.
- [6]. Salehiniya H, Rezaei F, Karimi A, Mazidimoradi A, Khezri R, Shahabinia Z. Investigating the relationship between academic motivation and academic burnout in medical students of Jahrom, Iran. *Pars Journal of Medical Sciences*. 2025;22(4):60-71. <https://doi.org/10.22034/pjms.2025.2049502.1185>.
- [7]. Fard FS, Asayesh H, Hosseini MHM, Sepahvandi M. Motivation, self-efficacy, stress, and academic performance correlation with academic burnout among nursing students. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences*. 202۹۳-۸۸:(۲)۷;۰. https://doi.org/10.4103/jnms.jnms_30_19.
- [8]. Ye Y, Huang X, Liu Y. Social support and academic burnout among university students: A moderated mediation model. *Psychology research and behavior management*. 2021;14:335-44. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S300797>.
- [9]. Mohebbi SZ, Gholami M, Chegini M, Ghoreyschi Y, Gorter RC, Bahramian H. Impact of career choice motivation on academic burnout in senior dental students: A cross-sectional study. *BMC Medical Education*. 2021;21(1):52. <https://doi.org/10.1186/s12909-020-02475-w>.
- [10]. Taheri Kharameh Z, Sharififard F, Asayesh H, Sepahvandi MR. Academic resilience and burnout relationship of the student of Qom University of Medical Sciences. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2017;10(5):375-83 Available from: <https://edcbmj.ir/article-1-1183-en.html>.
- [11]. Kong Y, Somdee T, Yangyuen S. Academic burnout and its association with psychological factors among medical students in Guangxi, China. *Journal of Education and Health Promotion*. 2025;14(1):101. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_1762_24.
- [12]. Sharififard F, Haji Mohammad Hoseini M, Farsi M, Mehdipour A, Tahmasebi F, Heidarpour A. Investigating the relationship between burnout education with self-efficacy and academic motivation of students. *Research in Medical Education*. 2023;15(2):5-14. <http://dx.doi.org/10.32592/rmegums.15.2.5>.
- [13]. Sharififard F, Kobrai-Abkenar F, Farsi M, Shouri Bidgoli AR, Alimadadi E, Haji Mohammad Hoseini M. The Correlation of Academic Motivation and Self-efficacy with Academic Burnout among Undergraduate Students of Anesthesiology and Operating room of Qom University of Medical Sciences. *Horizon of Medical Education Development*. 2023;14(3):60-71. <https://doi.org/10.22038/hmed.2022.65950.1225>.
- [14]. Zaregar M, Ebrahimipour H, Shaabani Y, Hooshmand E. The relationship between motivation and academic burnout among students of health school, Mashhad University of Medical Sciences. *Development Strategies in Medical Education*. 2017;4(1):40-50 Available from: <http://dsme.hums.ac.ir/article-1-134-en.html>.
- [15]. Felaza E, Findyartini A, Setyorini D, Mustika R. How motivation correlates with academic burnout: Study conducted in undergraduate medical students. *Education in Medicine Journal*. 2020;12(1):43-52. <https://doi.org/10.21315/eimj2020.12.1.5>.
- [16]. Bresó E, Salanova M, Schaufeli WB. In search of the “third dimension” of burnout: Efficacy or inefficacy? *Applied psychology*. 2007;56(3):460-78. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2007.00290.x>.
- [17]. Naami A. Relationship between quality of learning experiences and academic burnout in graduate students of Shahid Chamran University. 2009;5(3):117-34 Available from: <https://sid.ir/paper/67698/en>.
- [18]. Marzooghi R, Heidari M, Heidari E. The impact of educational justice on students academic burnout in the University of Social Welfare and Rehabilitation Science Tehran Iran. *Strides in Development of Medical Education*. 2013;10(3):328-34.
- [19]. Vallerand RJ, Pelletier LG, Blais MR, Briere NM, Senecal C, Vallieres EF. The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and psychological measurement*. 1992;52(4):1003-17. <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>.

- [20]. Ghomi M, Moslemi Z, Mohammadi SD. The relationship between quality of learning experience and self-regulation with academic motivation in students of Qom University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2019;19:1-9 Available from: <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4706-en.html>.
- [21]. Hosseinabadi-farahani M, Kasirlou L, Inanlou F. Relationship Between Achievement Motivation and Academic Burnout in Nursing Students: A Descriptive-Correlational Study. Journal of Nursing Education. 2018;6(5):47-53 Available from: <http://jne.ir/article-1-829-en.html>.
- [22]. Mikaeeli N, AFROOZ GA, Gholizadeh L. The relationship of self-concept and academic burnout with academic performance of girl students. School Psychology [internet]. 2013;1(4):90-103 Available from: <https://sid.ir/paper/216678/en>.
- [23]. Shareinia H, Mohammadian B, Ebrahimi N. Assessment of procrastination, academic burnout, academic performance and related factors in nursing students of Gonabad School of Nursing and Midwifery in 2016. Education Strategies in Medical Sciences. 2019;11(6):12-9. <https://doi.org/10.29252/edcj.11.30.20>.
- [24]. Aghagari Z, Ahmad M, Borhani F. Prevalence of academic burnout and its related factors among nursing student in Tehran Shahid Beheshti University of Medical Sciences, 2015, (Iran). Qom Univ Med Sci J. 2019;13(8):50-61. <https://doi.org/10.29252/qums.13.8.50>.
- [25]. Naseh L, Mardanian DL, Naseh H. Investigation of educational motivation and its related factors in students of Shahrekord university of medical sciences. Medical Education and Development [internet]. 2017;12(1-2):27-39 Available from: <https://sid.ir/paper/20820/en>.
- [26]. Javadi A, Faryabi R. Relationship between motivation and academic performance in students at Birjand University of Medical Sciences. Educ Strategy Med Sci. 2016;9(2):142-9 Available from: <http://edcbmj.ir/article-1-974-en.html>.
- [27]. Sharififard F, Asayesh H, Nourozi K, Hosseini MA, Kharameh ZT. The relationship between motivation and academic burnout in nursing and paramedical students of Qom University of Medical Sciences, Iran. Qom University Of Medical Sciences Journal [internet]. 2016;9(12):72- Available from: <https://sid.ir/paper/132504/en>.
- [28]. Güngör A, Sari HI. Effects of academic motivation on school burnout in Turkish college students. International Journal for the Advancement of Counselling. 2022;44(3):414-31. <https://doi.org/10.1007/s1044-09477-022-7x>.

